

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 25/2014 vp

Valtioneuvoston selvitys EU/OSA; maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisoinnista; komission tiedonanto ja kysely uudesta eurooppalaisesta lähestymistavasta yritystoiminnan epäonnistumiseen ja yritysten maksukyvyttömyyteen

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 7 päivänä toukokuuta 2014 lähettänyt jatkokirjelmän 1. OM 23.04.2014 asiassa E 120/2013 vp talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Mari Aalto, oikeusministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Nico Steiner, työ- ja elinkeinoministeriö
- lakimies Eeva Jokineva, Finanssialan Keskusliitto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Yrittäjät.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio on 12 päivänä maaliskuuta 2014 antanut suosituksen uudesta lähestymistavasta liiketoiminnan epäonnistumiseen ja yritysten maksukyvyttömyyteen.

Suositus jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa asetetaan vähimmäisvaatimukset ennalta ehkäiseville yritysten tervehdyttämismenetelyille, jotka tulisi olla käytössä uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella. Toinen osa koskee konkurssin tehneiden yrittäjien vapauttamista veloista.

Ennalta ehkäisevien tervehdyttämismenetelyjen osalta suosituksessa asetetaan puitteet ter-

vehdyttämissuunnitelmia koskeville neuvotteluille. Tältä osin suositus pyrkii rajoittamaan muodollisen tuomioistuinmenettelyn aloittamista ja sovittelijan tai valvojan nimittämistä. Sen mukaan velallisella tulisi olla oikeus pyytää tuomioistuimelta täytäntöönpanon keskeyttämistä. Suosituksessa asetetaan vaatimuksia tervehdyttämissuunnitelman vahvistamiselle ja sisällölle sekä velkojen tervehdyttämissuunnitelmaa koskevalle hyväksynnälle, velkojen oikeuksille ja tervehdyttämissuunnitelman vaikutuksille sekä pyritään suojaamaan uutta rahoitusta.

Yrittäjien velkavastuun rajoittamisen osalta suositus lähtee siitä, että yrittäjät olisi vapautet-

tava kokonaan veloista kolmen vuoden kuluessa konkurssiin asettamisesta tai takaisinmaksusuunnitelman toteuttamisen alkamispäivästä edellyttäen, että tällainen suunnitelma sisältyy menettelyyn.

Suosituksessa kehoitetaan jäsenvaltioita toteuttamaan suositetut toimenpiteet 12 kuukauden kuluessa suosituksen julkaisemisesta. Komissio arvioi suosituksen soveltamista jäsenvaltioissa viimeistään, kun 18 kuukautta on kulunut suosituksen julkaisemisesta. Komissio arvioi tällöin myös sitä, onko tarpeen esittää uusia toimenpiteitä suosituksessa esitetyn lähestymistavan yhtenäistämiseksi ja lujittamiseksi.

Valtioneuvoston kanta

Suomi on suhtautunut kansallisten maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisointiin varauksellisesti ja katsonut, että useat komission asiakirjoissa käsitellyt seikat ovat sellaisia, että tavoitteeseen päästään kansallisin toimin sekä parantamalla eri toimijoiden mahdollisuuksia saada tietoa muiden jäsenvaltioiden lainsäädännöstä.

Valtioneuvosto ottaa suosituksen tiedoksi suhtautuen myönteisesti siihen, että komissio on valinnut varovaisen lähestymistavan, eikä ehdota jäsenvaltioita oikeudellisesti sitovaa välinettä.

Suosituksista arvioitaessa on otettava huomioon, että Euroopan unionin lainsäädäntötoimivalta yksityisoikeudellista yhteistyötä koskeissa asioissa rajoittuu tilanteisiin, joilla on rajat ylittäviä vaikutuksia. Suosituksen sisällöstä ei siten ole tehtävissä johtopäätöksiä mahdollisten tulevien sitovien instrumenttien sisällöstä ja soveltamisalasta.

Erikoista suosituksessa on se, että se on kirjoitettu tavalla, joka on ominaista lainsäädännölle. Suosituksessa on omaksuttu yksi malli yritysten mahdollisuudesta saneerata velat mahdollisimman aikaisessa vaiheessa sekä yrittäjien velkavastuusta vapauttamisesta. Velvoittava ja yksityiskohtainen kirjoitustapa on ristiriidassa sen kanssa, että suosituksen soveltaminen jäsenvaltioissa on vapaaehtoista. Lainsäädännön muotoon kirjoitettuna yksityiskohtaisena säännöksenä suositus toimii huonosti. Sen taustalta on kuitenkin löydettävissä tavoitteet, jotka on mahdollista ottaa huomioon kansallista maksukyvyttömyyslainsäädäntöä uudistettaessa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta suhtautuu valtioneuvoston tapaan varauksellisesti kirjelmän mukaiseen komission suositukseen maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisoimiseksi. Suositus merkitsee yhtenäistämistä sellaisella lainsäädännön alalla, jossa varsinaisia rajat ylittäviä vaikutuksia ei ole. Tämä tekee suosituksesta ongelmallisen unionin toimivallan suhteen. Lisäksi suosituksen esittäminen lainsäädännölle ominaisella tavalla on herättänyt kysymyksen suosituksen tosiasiallisesta velvoittavuudesta, kun komissio on suositusta antaessaan samalla ilmoittanut, että se tulee 18 kuukauden kuluttua arvioimaan uusien toimenpiteiden tarpeen suosituksessa esitetyn lähestymistavan yhtenäistämiseksi ja lujittamiseksi.

Suosituksen tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia. Tarkoitus on välttää elinkelpoisten yritysten konkurssseja ja toisaalta mahdollistaa yrittäjälle uusi alkua konkurssin jälkeen. Suosituksen mukaan yrittäjät olisi vapautettava kokonaan veloista kolmen vuoden kuluttua konkurssihakemuksesta. Vapautuminen olisi automaattista. Ottaen huomioon, että maksukyvyttömyystilanteisiin liittyy usein myös epäselvyyksiä velallisen omien toimien vaikutuksesta asiantilaan, vapautusta tulisi edeltää arvio velallisen toimista. Vapautumisesta voitaisiin asettaa suositusta tiukempia määräyksiä vilpillisesti toimineiden velallisten suhteen. Epäselväksi jää, koskisiko vapautus yrittäjän takausta tai vierasvelkavakuutta, jotka ovat nimenomaan olemassa yrityksen maksukyvyttömyyden varalta. Epäselvyyden

johdosta herää kysymyksiä siitä, minkälaisia vaikutuksia säännöksellä olisi yritysrahoituksen hintaan tai yritysten mahdollisuuteen saada rahoitusta ylipäänsä.

Olennaista joka tapauksessa on, että maksukyvyttömyystilanteessa toimenpiteisiin ryhdytään riittävän ajoissa. Tällä hetkellä maksukyvyttömyyssäädöksiin ja -tilanteisiin liittyvä suurin yksittäinen ongelma on, että insolvenssimenttelyihin hakeudutaan liian myöhäisessä vaiheessa, jolloin ollaan mahdollisesti jo ohitettu sellainen vaihe, jossa velkoja järjestelemällä liiketoiminta on mahdollista saada kannattavaksi. Tähän ongelmaan ei ehdotetulla suosituksella voida vaikuttaa.

Talousvaliokunta katsoo, että maksukyvyttömyyssäätelyssä tulisi päästä tilanteeseen, jossa konkurssin tehneen yrittäjän olisi mahdollista päästä uuteen alkuun kohtuullisen ajan kuluttua.

Tämä tulisi kuitenkin hoitaa jäsenvaltioiden kansallisin ratkaisuin. Maksukyvyttömyyttä koskevat säännökset ovat tiiviisti kytköksissä rahoituksen ja työelämän muihin säännöksiin, joiden suhteen jäsenvaltioiden välillä on suuria eroja. Harmonisoidun maksukyvyttömyyssäätelyn sovittaminen kansallisiin lainsäädäntöihin voisi olla huomattavan hankalaa tai edellyttäisi huomattavan paljon muutoksia muilla lainsäädännön aloilla yhteensopivuuden aikaansaamiseksi.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 28 päivänä toukokuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäs. Lars Erik Gästgivers /r
Teuvo Hakkarainen /ps
Antti Kaikkonen /kesk
Johanna Karimäki /vihr
Pia Kauma /kok

Eero Lehti /kok
Jari Myllykoski /vas
Martti Mölsä /ps
Arto Pirttilahti /kesk
Kaj Turunen /ps
vjäs. Jukka Kopra /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller.